

4+4+4'ün Bir Yılı

Sorunlar Yığını

Bilimsel bir temele dayandırılmadan, paydaşlarca benimsenmeden ve toplumsal uzlaşa sağlanmadan, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında apar topar hayata geçirilen 4+4+4 eğitim sistemi birinci yılını doldurdu. Yeni dönemin başında okullar kapılarını yeni sistem için hazırlanamadan, pek çok konuda belirsizlik içinde ve sorunlarla birlikte açtı. Bir yıllık uygulama dahi AKP tarafından topluma dayatılan eğitim sisteminin ne kadar vahim sonuçlar doğurabileceğini herkese gösterdi. İdeolojik ve siyasi amaçlarla yapılan yeni düzenlemeler, öğrencileri, öğretmenleri, velileri mağdur etti ve tüm toplumda büyük hayal kırıklıkları yarattı. Yapılan yanlış düzenlemelerin doğurduğu sorunlar kamuoyunda yaygın biçimde tartışılmış, başta Eğitim-İş ve Eğitim-Sen olmak üzere önde gelen sivil toplum kuruluşları konuya ilişkin kapsamlı değerlendirmeler yapmıştır.

Çocukların eğitim için uygun olmayan yaşlarda okula sürüklenmesi ve yaşadıkları psikolojik ve fiziksel sıkıntılar, kız çocukların eğitimden uzaklaştırılması, çocuk işçiliğinin önünün açılması, müfredat ve ders saatlerindeki plansız uygulamalar sonucu eğitimin niteliği büsbütün gerilemiştir. Eğitim sisteminin içine düşürüldüğü karmaşanın diğer endişe verici boyutları taşınmalı sistemin yaygınlaşması, açık lise kayıtlarının artması ve okulöncesi okullaşma oranlarının düşmesidir. Sonuçta AKP'nin ideolojik amaçlı otoriter uygulamaları eğitim sistemimizi nitelik bakımından daha zayıf, toplumsal fırsat eşitliği bakımından daha sorunlu hale getirmiştir.

Okul Kayıtları: Tam bir Keşmekeş

2011-2012 eğitim öğretim yılında, 1 milyon 285 bin öğrenci eğitim öğretime başlamışken, 2012-2013 eğitim öğretim döneminde yeni uygulama sonucu 1 milyon 758 bin öğrenci okula başlamak zorunda kalmıştır. Çünkü uygulama,

okulöncesi yaştaki öğrencilerin okula gönderilmesini zorunlu kılmıştır. Bu yüzden sınıflar kalabalıklaşmış, derslikler yetersiz kalmıştır. OECD ülkelerinde 1. sınıfların ortalama mevcudu 21 iken, ülkemizde 1. sınıfların mevcudu ortalama 57 kişi olmuştur. Uzun yıllar boyunca sınıf mevcutlarının azaltılması ve tekli eğitim öğretime geçilmesi planlanırken, 4+4+4 sistemi yüzünden sınıflar daha da kalabalıklaşmış ve birçok okul ikili eğitim öğretim yapmak zorunda kalmıştır.

4+4+4'ün uygulanmasıyla birlikte, çocukları eğitim hayatına hazırlayan en önemli aşamaların başında gelen okulöncesi eğitim oranlarında ciddi bir gerileme yaşanmıştır.

Çocukları eğitim hayatına hazırlayan en önemli aşamaların başında okulöncesi eğitim gelmektedir. 4+4+4'ün uygulanmasıyla birlikte, okulöncesi çağda olan ve okulöncesi eğitim alması gereken 60-71 ay grubundaki çocukların ilkokula otomatik olarak kayıtları yapılmıştır. Bu nedenle okulöncesi eğitimde okullaşma oranları ülke genelinde ortalama yüzde 10 oranında düşmüştür. Buna karşılık 4+4+4 sonrasında okulöncesi özel eğitim kurumu sayısı 2.848'den 3.641'e çıkmıştır. Çünkü maddi olanaklara sahip olan yurttaşlar tercihlerini okulöncesi eğitimden yana yapmışlardır. Yoksul aileler ise benzer olanaklara erişememiştir. Bu örnekle de açıkça görüldüğü gibi AKP'nin eğitim anlayışı toplumdaki eşitsizlikleri görmezden gelmekte ve artırmaktadır.

Okulöncesi Eğitime Darbe

60-66 ay grubuna giren 5-5,5 yaşındaki çocuklar, okula hazırlık evresi olarak bilinen okul öncesi eğitim atlanarak okula başlatılmıştır. Düzenlemeye örnek teşkil ettiği söylenen İngiltere, Kanada gibi

ülkelerde çocuklar 5 yaşında eğitime, okulöncesi eğitim almaları koşuluyla başlatılmaktadırlar. Öğretmenlerin bu yaş grubuna uygun eğitim almış, uzman öğretmen olmaları gerekmektedir. Böyle olmakla birlikte beş yaş grubu ilköğretim öğretmenlerinin hazırlık süresi bir hafta ile sınırlı tutulmuştur. Birinci sınıfların iddia edildiği gibi oyun ağırlıklı hale getirilmesi için gereken altyapının bulunmadığı ise çok iyi bilinmektedir. Dünyanın diğer yerlerinde çocuklar ilköğretime başlamadan, iki yaşından itibaren önce kreş, daha sonra anaokulu ve sonrasında okulöncesi eğitimden geçmektedirler. AKP ise okul öncesi eğitimi zorunlu eğitim kapsamı dışında bırakmıştır.

İlk Dört Yıl: Herkesin Çilesi

Yeni eğitim sisteminin ilk dört yıldaki yani birinci basamaktaki sakıncaları ailelerin ve kamuoyunun doğrudan dikkatini çekmiştir.

Velinin Çilesi: 4+4+4 uygulamasında 60 aylık çocukların okula gönderilmesi öngörülmüş, 66 aylık çocukların gönderilmesi zorunlu kılınmıştır. Uzman psikologlar ve hekimlerden gelen tepkilerden ötürü, on binlerce veli, 60-66 aylık çocuklarının okula başlamasının uygun olmadığını ispatlamak ve rapor almak için doktor kuyruğuna girmişlerdir.

Çocuğun Çilesi: Okula başlama yaşı geriye çekilince, 60-66 ay ve 72-83 aya kadar olan farklı yaşlardaki öğrenciler aynı sınıfta toplanmıştır. Öyle olunca, farklı yaşlardaki öğrenciler arasında, çok yönlü fiziki ve psikolojik sorunlar yaşanmıştır. Okul ortamı 60-66 ay yaş grubuna uygun hale getirilmemiştir. Öğrencilerin, yaş gruplarına uygun olmayan sıralar, lavabolar ve merdivenleri kullanması küçük çocukları zor durumlarda bırakmıştır. 66 aylık çocukların oturması gereken sıraların yüksekliğinin 38 cm, boyunun ise 64 cm olması gerekmektedir. Okullarımızdaki sıra ve masa boyları, bu ölçülerin dışındadır. Birinci sınıfa başlatılan öğrencilerin oturma koşulları nedeni ile tedavisi çok güç olan omurga rahatsızlıkları

yaşayabilecekleri göz ardı edilmiştir. 60-66 ay yaş grubunun güvenliği için bulunması gereken dört noktalı emniyet kemeri servisler zorunlu tutulmamıştır. Servislerde otomatik basamak, otomatik kapı gibi güvenlik donanımları sağlanmış değildir. Çocukların fiziksel güvenliklerini sağlayacak önlemler alınmadan geçilen bu sistem birçok açıdan önemli güvenlik riskleri taşımaktadır. Dersleri sıkıştırmak için kısaltılarak beş dakikaya indirilen tenefüsler beş yaşındaki çocukların su içmesine veya tuvalete gitmesine dahi olanak tanımamıştır. Susayan ve altını tutmakta zorlanan öğrenciler, öğretmenleri pek çok sorunla karşı karşıya bırakmıştır.

Fiziksel olarak uygun standartlara sahip olmayan sıralar, lavabolar ve merdivenlerin kullanımı, erken yaşta okula başlamak zorunda bırakılan çocuklara büyük sıkıntılar yaşatmıştır.

Okulun Çilesi: AKP'nin yangından mal kaçırır gibi uygulamaya koyduğu '4+4+4' sistemi eğitimde standartları artırmak yerine açıklanmış hedeflerin dahi gerisine düşürmüştür. Okulöncesi eğitimde yüzde 70 oranı hedeflenirken bir önceki yıla göre yüzde 10 düşüş yaşanmıştır. Ortalama sınıf mevcudu olarak otuz hedeflenmişken İstanbul'da, Ankara'da ve pek çok ilde ortalamalar ellileri dahi aşmıştır. Birinci sınıf mevcutları çoğu bölgede yetmişlere ulaşmıştır. Bazı okullar sınıf yetersizliğinden ikili eğitime geçerken bazıları da bahçelerde derme çatma yerler hazırlamak ya da prefabrik sınıflar kurduklarında zorunda kalmıştır. Prefabrik ve taşınabilir sınıflarda eğitim özellikle kış koşullarında çok zor geçmiştir. İkili eğitimde zaman düzenlemesinde de büyük sıkıntılar yaşanmıştır. İkili eğitime geçen pek çok okul sabah derslere saat yedide başlayıp akşam çıkışlarını saat sekize kadar kaydırmak durumunda kalmıştır. Sabahçı öğrenciler zifiri karanlıkta derse girerken öğrenciler ise zifiri karanlıkta dersten çıkmıştır.

Öğretmenin Çilesi: Çok sayıda öğretmen sistem değişimine hazırlıksız yakalanmıştır. 60-66 aylık çocuklara eğitim verebilmek için gerekli eğitimi almadan kendilerini karışık yaş grubundan çocukların olduğu sınıflarda bulmuşlardır. Bu sınıflar üç farklı yaş grubunu içinde bulunduran 'birleştirilmiş sınıflar' haline getirilmiştir. Sınıflar içerisindeki bölünmüşlük hem öğrenciler hem de öğretmenler açısından verim düşüklüğüne neden olmaktadır. Sınıflarda bir yanda okumayı öğrenmesi gereken yedi yaş grubu, diğer yanda ise oyun ağırlıklı eğitim görmesi öngörülen 66-72 ay yaş grubu bulunmaktadır. Bir grubu oyunla sıkmadan diğerini de oyun ağırlıklı tutmak için öğretmenlere yardımcı olacak yöntem ve altyapı desteği ise hiçbir şekilde sağlanmamıştır.

İkinci Dört Yıl: Zamansız Yönlendirme

4+4+4 sisteminin ikinci kademesinde (9-13 yaş dilimi), "mesleğe yönlendirme" amacıyla çocukların yetenek ve ilgilerini belirleme süreci başlatılmaktadır. Bu denli erken yaşta mesleki yönlendirme, çocukların çıraklık ya da stajyer öğrenci olarak, küçük yaşta işgücü piyasasına çekilmesi ve çocuk işçilerin sayılarının artması tehlikesini doğurmaktadır. Öğrenciler, henüz bilinç düzeylerinin tam olarak gelişmediği bir yaşta aileleri tarafından istemedikleri meslekleri seçmek zorunda bırakılmaktadır. Uygulama ile çocuk işçilerin artmasının yanında, okul ortamından uzaklaştırılan çocukların sosyal ve akademik becerilerden yoksun kalması da söz konusudur.

4+4+4 yasasından olumsuz etkilenenler arasında öğretmenler de yer almaktadır. İlköğretimin birinci kademesinin 4 yıllık ilköğretim, ikinci kademesinin de 4 yıllık ortaokul şeklinde düzenlenmesi ve 5. sınıfların ortaokullara dâhil edilmesi sonucu 20-30 bin dolayında sınıf öğretmeni açığa çıkmıştır. Açığa çıkan öğretmenlerin birçoğu norm fazlası duruma düşmemek ve istemedikleri yerlerde çalışmamak için alan değiştirmek zorunda kalmışlardır. Alan değiştiren öğretmenler, geçiş yaptıkları alanın formasyon bilgisine yeterince sahip

olmadıkları gibi, o alanın bilgi birikimi açısından da yetersiz kalmışlardır. Sonuçta öğretmenler kadar öğrenciler de mağdur olmuştur.

İmam-hatip ortaokul ve liselerinin sayıları artırılmış, ama ayrılan kontenjanlar dolmamıştır. Geçen öğretim yılında İmam-hatiplerin ortaokul kısmına 107 bin, lise kısmına ise 125 bin öğrenci kayıt yaptırmıştır. İmam-hatip ortaokulu sayısı 700, bünyesinde orta kısmı bulunan İmam-hatip lisesi sayısı 495 ve İmam-hatip lisesi sayısı 694'e ulaşmıştır. İmam-hatip ortaokulları açılırken merkezi yerlerdeki okulları dönüştürme yolu tercih edilmiştir. Bu nedenle bazı öğrenciler çok uzaktaki okullara gitmek zorunda kalmışlardır. Gittikleri okulların sınıf mevcutları bu nedenle artmıştır.

4+4+4'ün ikinci kademesinde müfredatın ayrışması ile çocuklar henüz dokuz yaşında iken erken meslek seçimine zorlanmakta, açık lise uygulaması ile okuldan uzak kalmakta ve çağa uygun bir şekilde eğitim alamamaktadırlar.

Üçüncü Dört Yıl: Sözde 'Zorunlu Eğitim'

9. sınıf sonrasında "alan seçimi" uygulamasının yerine getirilen "ders seçimi" uygulaması, seçmeli ders adı altında "zorunlu ders" uygulamasına yol açmış, öğrenciler istemedikleri dersleri görmek zorunda bırakılmışlardır.

Yine ikinci kademedен sonra getirilen, açık öğretim uygulaması sonucu 125 bin öğrenci okul ortamından uzaklaşmıştır. Okul ortamından uzaklaşan öğrencilerin yalnızca akademik değil, sosyal ve kişisel becerilerinin gelişimi de engellenmektedir. Diğer yandan okulu terk eden birçok öğrencinin, daha lise çağında iken evlendiği ve özellikle erkek çocukların çalışmak zorunda kaldıkları gözlemlenmiştir.

Sonuçta 4+4+4 eğitim modeli eğitimin sorunlarını daha da ağırlaştırmış ve eğitim sistemini Türkiye'nin ekonomik,

toplumsal ve kültürel gelişmesinin önünde büyük bir engel haline getirmiştir. İdeoloji kaynaklı ve otoriter politikaların ürünü olan 4+4+4 uygulamasının, eğitim sisteminin geçmişten gelen sorunlarına çözüm üretmediği ve sorunları daha da derinleştirdiği açıktır.

CHP Ne Öneriyor?

Bu bölümde yer alan öneriler 4+4+4 sisteminin ilk yılının sonunda ortaya çıkan sorunların çözümüne yöneliktir. CHP'nin genel eğitim reformu vizyonunu ise *Eğitim Raporunda* bulmak mümkündür.

Bir yıllık uygulama sonuçları CHP'nin düzenlemelere dair bugüne kadar yaptığı eleştirilerinin ne kadar haklı ve getirdiği önerilerin ne kadar yerinde olduğunu açıkça ortaya koymuştur. Birincisi, CHP 60-72 aylık çocukların en az bir yıllık zorunlu okul öncesi eğitim aldıktan sonra, yani 72 aydan sonra okula başlamalarını önermiştir. Okulöncesi eğitimin başarı ile uygulanabilmesi için uzman öğretmenler yetiştirilmeli ve özel donanımlı sınıflar hazırlanmalıdır. Okulöncesi eğitim çağında, bu olanaktan yararlanan çocuklar hayata diğerleri ile eşit olarak başlama fırsatını elde etmektedir. Araştırmalar, bir yıllık okul öncesi eğitimin Türkiye'de aile gelirini yüzde 8 yükselttiğini, yoksul aile oranını yüzde 11 düşürdüğünü, kadın istihdamını yüzde 9 artırdığını göstermiştir.

4+4+4 sistemi ikinci kademe müfredatın ayrışmasını ve çocukların henüz dokuz yaşında, erken meslek seçimine zorlanmasını getirmiştir. Oysa günümüzde işgücünün yeni koşullara uyum sağlayabilecek yetiye sahip olması için en az sekiz dokuz yıl, zorunlu temel eğitim gerekmektedir. Çünkü çağımızda teknolojiler, beceriler ve istihdamın niteliği hızla değişmekte ve buna bağlı olarak, çalışanların büyük çoğunluğunun yaşamları boyunca ortalama yedi sekiz defa iş değiştirmek zorunda kalacağı öngörülmektedir. İşte bu nedenle

işgücünde aranan özellik dar uzmanlık değil dönüştürülebilir becerilerdir. İşsiz kalan bir kimse, belirli bir eğitim sürecinin ardından yeni bir mesleğe geçmesini sağlayacak veya kolaylaştıracak bir donanıma ve hızlı öğrenme yeteneğine sahip olmalıdır. Bu vasıflar çocuğa temel eğitim sırasında kazandırılmaktadır. Bu anlayışın tam tersi olan erken yönlendirme sonucunda ise ancak vasıfsız işçiler yetiştirilmektedir. En az sekiz yıllık temel eğitim verilmeden başlatılacak mesleki eğitim, Türkiye'yi dünya standartlarına göre vasıfsız işgücü yetiştiren bir ülke haline getirecektir. CHP, gençlerimizi erken yaşta yanlış tercihlerle karşı karşıya bırakmamak için, "genel ortaöğretim" ve "mesleki-teknik ortaöğretim" arasındaki tercihin lise aşamasında yapılmasını önermektedir.

Ülkemizde iyi yurttaşlar yetiştirilebilmesi, fırsat eşitliğinin sağlanması ve ekonomimizin rekabet gücünün yükseltilebilmesi için 4+4+4 sistemine son verecek köklü bir eğitim reformunun hazırlıkları ivedilikle başlatılmalıdır.

Üçüncüsü, açık lise uygulamasına son verilmelidir. Açık öğrenim kız çocuklarının erken yaşta okuldan alınmasına ve çok sayıda erkek çocuğun okuldan ayrılarak çalışma hayatına atılmasına yol açmıştır. Lise eğitimi okulda yapılmalıdır ve öğrenciler derslerin yanı sıra okul ortamının sağladığı tüm olanaklardan yararlanabilmelidir. Kız çocuklar küçük yaşta evlenmeye zorlanmamalı, çocuklar erken yaşta çalıştırılmamalıdır.

Ülkemizde iyi yurttaşlar yetiştirilebilmesi, toplumumuzda fırsat eşitliğinin sağlanması ve ekonomimizin rekabet gücünün yükseltilebilmesi için 4+4+4 sistemine derhal son verecek köklü bir eğitim reformunun hazırlıkları ivedilikle başlatılmalıdır.

